

PROMOTOR AL INIȚIATIVELOR DE PACE

DR. HAB., PROF. UNIV. VALENTINA TEOSA

LA 70 DE ANI

Născută pe 19 august 1953 în or. Tighina.

Politolog, domeniile de cercetare: teoria și istoria relațiilor internaționale și dezvoltării globale; teoria, metodologia și istoria politologiei: instituții și procese politice; studii de pace și soluționarea conflictelor, studii europene, studii americane.

Doctor în filosofie (1995), doctor habilitat în științe politice (2007), profesor universitar (2012).

Devotată Universității de Stat din Moldova. Ajunsă la un frumos jubileu, doctorul habilitat în politologie, profesorul universitar, Omul Emerit Valentina Teosa, se poate mândri cu o biografie impresionantă, care i-a adus respect și recunoștință din partea numeroșilor săi discipoli – studenți, masteranzi, doctoranzi –, dar și a colegilor de breaslă, pentru profesionismul său remarcabil. Din peste 30 de ani de activitate pedagogică, 27 de ani i-a consacrat Universității de Stat din Moldova, unde lucrează din 1996, inclusiv 16 ani în funcție de șefă a Departamentului (Catedrei) Relații internaționale a Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative (2001–2017).

Sub conducerea sa, Departamentul/Catedra Relații Internaționale, a intrat în topul structurilor respective de la Universitatea de Stat și din republică. Prof. Valentina Teosa a pus bazele și a dezvoltat peste 20 de cursuri în limbile română, rusă și engleză, cu predare atât la licență, masterat, cât și la Școala doctorală. Programele de masterat, anual perfecționate de către echipa creativă a Departamentului Relații Internaționale la specializările „Studii Diplomatice” și „Studii Europene”, au contribuit la formarea unor specialiști valoroși. Valentina Teosa însăși, în 15 ani de predare la masterat la specializările „Studii Europene” și „Studii Americaniste” a fost conducător științific a peste 45 de teze ale masteranzilor. Din anul 2005, o pleiadă de tineri cercetători și experți care activează în sfera relațiilor internaționale au făcut studii doctorale la specialitatea 23.00.04 „Teoria și istoria relațiilor internaționale și dezvoltării globale”, iar din 2013 la patru specialități noi. Astfel, sub coordonarea prof. V. Teosa, 7 doctoranzi au susținut cu succes tezele de doctor în știința politică, 5 fiind la etapa de elaborare.

Este autoare a peste 150 de publicații științifice, majoritatea având un caracter aplicativ. Rezultatele cercetărilor sale au fost prezentate la importante forumuri internaționale și naționale, sunt reflectate în monografiile pe care le semnează, în 20 de culegeri științifice, în 120 de articole științifice publicate în țară și peste hotare (Georgia, Bulgaria, România, Ucraina, Germania, Polonia etc.). A inițiat și coordonat, în cadrul Departamentului Relații Internaționale, mai multe lucrări colective.

Spre societate civică prin activitate socială. Conștientizând importanța formării și promovării valorilor democratice în rândul tinerilor, prof. Valentina Teosa s-a afirmat ca unul dintre principalii promotori ai educației civice în Republica Moldova. În anii 1997–2000, în parteneriat cu Universitatea PACE (New York) și în 2002–2005 cu Universitatea de Stat Rutgers (New Jersey), a inițiat programe îndreptate spre democratizare prin optimizarea predării științelor politice în țară și implementarea principiilor contribuției civice și sociale în curriculumul universitar. În persoana Valentinei Teosa, a lui Gh. Rusnac și M. Shafer, Universitatea de Stat din Moldova și Universitatea Rutgers (New Jersey, SUA) au inițiat un proiect de colaborare internațională, finanțat de către Guvernul SUA, în vederea introducerii cursurilor cu „elementul CEPO”. Valentina Teosa, în calitate de șef de catedră și coordonator al CEPO s-a implicat în organizarea celor trei direcții de activitate: modernizarea curriculară prin introducerea elementelor de activitate civică și socială; implicarea studenților în activitățile extracurriculare comunitare; extinderea și consolidarea parteneriatului între comunitățile locale, sectorul civic, de afaceri și mediu universitar. În perioada 2002–2005 CEPO a fost recunos-

cut de către comunitatea universitară ca un model de educație civică și socială pentru învățământul superior. Au fost elaborate și puse în aplicare 25 de curricule cu componentul CEPO pentru 10 facultăți ale USM, s-au stabilit relații de parteneriat cu comunitățile locale teritoriale din Cricova, Larga, UTA Găgăuzia și puse în aplicare diferite mini proiecte civice și sociale; s-au inițiat parteneriate cu alte universități din Chișinău, Bălți, Comrat. A fost elaborată publicația științifică *Conceptul de contribuție civică în contextul pregătirii universitare* care a inserat lucrări științifice valoroase despre conceptul, metodologia și practica contribuției civice, dezvoltarea parteneriatului comunitar, relația dintre cercetarea științifică, dezvoltarea comunitară și contribuția civică.

Aceste proiecte, au influențat în mod considerabil formarea și dezvoltarea științelor politice și relațiilor internaționale în țară. În anii 1998–2005, circa 60 de profesori ai USM și ai altor instituții de învățământ superior au vizitat universitățile din SUA, sute de studenți și lectori au devenit parte ai acestor programe și adepți ai conceptului de contribuție civică și socială. Materialele metodico-didactice elaborate în cadrul programelor respective nu și-au pierdut nici azi din valoare, continuând să servească în calitate de ghid pentru educația civică nu doar în cadrul universităților din țară, ci și în instituțiile preuniversitare.

Educația pentru pace, schimbări democratice și soluționarea conflictelor. O dimensiune importantă a activității sale științifice și pedagogice a fost și este dedicată cercetărilor în domeniul soluționării conflictelor și studiilor de pace. Urmare a implementării programelor CEPO, prof. Valentina Teosa pune începutul unei colaborări fructuoase dintre Catedra Relații internaționale și Hilsferk Austria, Austrian Development Cooperation Centre din Moldova, inaugurând în anul 2010 *Centrul Moldo-Austriac pentru inițiative de Pace, Schimbări Democratice și Soluționarea Conflictelor*. Obiectivul acestuia a fost determinarea politicii educaționale pentru consolidarea democrației în Republica Moldova și educarea tinerilor în spiritul valorilor europene. Ca urmare, au fost organizate lecții publice, seminare și traininguri naționale și internaționale în cooperare cu Centrul pentru Studii de Securitate Europeană (CESS) din Olanda, Universitatea Tartu din Estonia, Universitatea din Viena ș.a., care vizau subiecte precum guvernanta democratică, managementul conflictelor, procesul de europenizare, promovarea valorilor și culturii păcii prin educație pentru pace etc. În anii 2012–2014, pe lângă Centrul Moldo-Austriac pentru inițiative de Pace, Schimbări Democratice și Soluționarea Conflictelor a fost implementat proiectul internațional „Moldovan Peace

Scholars and Practitioners Network” în cadrul căruia a fost creată pagina web a *Rețelei Cercetătorilor și Practicienilor Studiilor de Pace din Republica Moldova*. Printre alte rezultate importante ale proiectului menționăm: crearea și dezvoltarea portalului web *www.peacebuilding.md* privind studiile pentru pace și soluționarea conflictelor; organizarea conferințelor științifice și seminarelor metodologice inter-universitare anuale, care au întrunit reprezentanții majorității instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, precum și a ONG-ilor (USM, Universitatea de Stat din Bălți „Aleco Russo”, Universitatea de Stat din Comrat, „CREDO”, „Hilfswerk Austria”, Institutul Independent de Drept și Societate Civilă din Tiraspol etc.); elaborarea curriculumurilor noi în domeniul studiilor de pace și soluționării conflictelor; publicarea ediției științifice *Studii de pace și soluționarea conflictelor în curriculumul universitar. Ghid teoretico-metodologic*.

Următorul pas în promovarea inițiativelor de pace a fost proiectul internațional „Peaceful Conflict Transformation from Academic Perspective” (2015), în cadrul căruia au fost desfășurate: trainingul internațional “Conflict sensitivity” (14-15 May, 2015); concursul eseurilor și cercetărilor studențești “Engaging Youth in Building Peace” (3 iunie 2015); conferința științifică „If You Want Peace, You Have to Plan For It” (18-19 septembrie 2015) și prezentată ediția științifică a proiectului „Moldovan Peace dialogues: societal integration, accommodative policies and strategies, from an academic perspective” (30 octombrie 2015). Prin toate aceste activități s-a optat pentru crearea și oferirea unei platforme de dialog constructiv și lipsit de stereotipuri pentru tinerii de pe ambele maluri ale Nistrului în vederea soluționării pașnice a conflictului transnistrean, promovării măsurilor de încredere și coeziunii sociale.

În prezent, ca director al *Centrului de Studii de Pace* din cadrul Departamentului, prof. Valentina Teosa se implică activ în elaborarea și administrarea proiectelor în domeniu. Prin toate aceste acțiuni, profesorul Teosa a realizat pași concreți pentru a fundamenta și demonstra rolul prin care sfera academică și contribuția civică ameliorează și soluționează unele probleme sensibile cu care se confruntă Republica Moldova, și anume pacea sustenabilă, soluționarea pașnică a conflictelor, integrarea socială.

Internaționalizarea studiilor – aspect-cheie în epoca globală. Activitatea prof. Valentina Teosa se remarcă prin rezultatele fructuoase de cooperare strânsă cu diverse universități de peste hotare. A contribuit la internaționalizarea procesului de studiu la USM, devenind visiting-profesor și reprezentând universitatea, de multe ori pentru prima dată, la centre universitare importante, precum Universitatea de Stat Rutgers

(New Jersey, 2002–2005), Universitatea James Madison (Virginia, Washington DC, 1998), Pace University (New York, 1998–2000), Universitatea de Stat I. Javakhishvili din Tbilisi (2013, 2014, 2016), Georgia etc.

A coordonat schimburile academice la nivel de facultate în cadrul programului ERASMUS+, acordând suportul necesar pentru lectori, studenți, masteranzi și doctoranzi în procesul de pregătire și realizare a mobilităților. La rândul său, doamna Valentina Teosa caută să consolideze și să construiască noi parteneriate, își împărtășește propria experiență ca visiting-profesor în mobilitățile sale academice la TAPRI, Universitatea din Tampere, Finlanda (2017, 2019), Universitatea din Beira Interior, Portugalia (2018), Universitatea din Oradea, România (2021). O etapă importantă în europenizarea activității academice, o constituie colaborarea internațională inițiată cu una dintre cele mai vechi universități europene – Universitatea din Tartu, Estonia (2010–2017), cu Universitatea de Stat din Vilnius, Lituania (2013–2017), Universitatea de Stat din Tbilisi I. Javakhishvili, Georgia (2013–2017), în cadrul prestigiosului proiect european, susținut de Comisia Europeană – FP7 IRSES Mary Curie „Posibilități și limite, provocări și obstacole de transfer al celor mai bune practici și experiențe de pre-aderare a statelor Europene Centrale și de Est la UE pentru procesul de pre-aderare a Republicii Moldova și Georgiei”, în elaborarea și implementarea căruia prof. V. Teosa, în funcția de coordonator-manager, a contribuit esențial. Acest proiect a devenit cadrul necesar pentru promovarea unei cooperări sustenabile orientate spre cercetarea științifică, formarea cadrelor didactice și a doctoranzilor.

Ca urmare a proiectului FP7 IRSES Mary Curie, Valentina Teosa a reușit, în calitate de redactor, în parteneriat cu reprezentanții Universității de Stat din Tbilisi I. Javakhishvili, Georgia, să înființeze un prestigios jurnal științific online *Eastern Europe-Regional Studies*.

Din 2023 internaționalizarea procesului de studii sub coordonarea dnei Valentina Teosa este orientată spre obiectivele actuale ale statului Republica Moldova: se implementează, în parteneriat cu Universitatea din Tartu, Estonia și cu susținerea Ministerului Afacerilor Externe al Estoniei proiectul *Consolidarea europenizării Moldovei prin practici didactice inovatoare*. Prof. Valentina Teosa este coordonatorul național în cadrul echipelor internaționale de cercetare în două proiecte recente: 1) Proiectul ERASMUS + Call 2023 cu titlul: *Reforma curriculară pentru promovarea educației pentru pace în Georgia, Ucraina și Moldova*, în parteneriat cu universitățile din Georgia (Tbilisi),

Ucraina (Kiev), Spania, Finlanda și 2) în cadrul programului HORIZONT, Call 2023 cu titlul: *Rethinking EU enlargement and neighbourhood policy (RE-ENGAGE)*, în parteneriat cu 11 centre științifice europene (Norvegia, Germania, Italia ș.a.).

Înalta măiestrie profesională în promovarea educației de calitate, devotamentul în cultivarea valorilor general-umane au fost înalt apreciate prin conferirea titlului onorific „Om Emerit” (2016).

Doamna profesor universitar Valentina Teosa întâmpină jubileul său plin de optimism, capacitate de creație, încredere în forțele proprii, dragoste de viață și pentru cei apropiați. Vă dorim, mult stimată Valentina Teosa, sănătate, ani fericiți în continuare, noi realizări pe tărâmul activității profesionale, multe bucurii de la toți cei care vă respectă și vă iubesc!

BIBLIOGRAFIE

1. „Țările post-sovietice între UE și Federația Rusă – analiza circumstanțelor specifice și tendințelor politice”: Conferința științifică internațională/coord.: Valentina Teosa [et al.]. Chișinău : CEP USM, 2016. 550 p.
2. Georgia and Moldova: Experience of Building Democratic State. International Scientific Conference. Tbilisi, 26 February 2016. Coordonatori: Malkhaz Matsaberidze, Valentina Teosa, Rodica Svetlicina. Tbilisi, TSU, 2016. 197 p.
3. Relațiile internaționale în curriculumul universitar: bazele teoretico-metodologice/coord. V. Teosa ș.a. Chișinău: CEP USM, 2016. 546 p.
4. Dialoguri de pace în Moldova: integrarea socială, politici și strategii de acomodare din perspective academice. Coord. V. Teosa, C. Morari. Chișinău: CEP USM, 2015. 246 p.
5. Știința politică și societatea în schimbare. Conf. științifică internațională. Coord. A. Solcan, V. Teosa, I. Bucataru. Chișinău: CEP USM, 2015. 667 p.
6. Studii de pace și soluționarea conflictelor în curriculum-ul universitar. Ghid teoretico-metodologic/ Catedra Relații Intern., FRIȘPA, USM, col. red.: V. Teosa [et al.]. Chișinău: CEP USM, 2013. 310 p.
7. Serviciul diplomatic: teorie și practică. Suport de curs. Coordonatori: Teosa V., Vasilescu Gr., Ciobu E. Chișinău: CEP USM, 2011. 391 p.
8. Conceptul de contribuție civică în contextul pregătirii universitare. Resp. de ed.: Valentina Teosa, USM, CEPO, 2003. 267 p.

M. c. Victor JUC

Dr. hab., prof. univ. Valeriu MOȘNEAGA

Dr. hab., prof. univ. Grigore VASILESCU

Dr., conf. univ. Cristina EJOV

Dr., lector univ. Cristina MORARI

Lector univ. Irina NICOLAESCU